

yesei, tarka flórája és örökké zúgó patakjai a szemlélőben keltenek, fejet kell hajtunk az előtt a lelkes gárda előtt, amelynek tagjai ezt az erdészeti eldorádót alapos szaktudással és poétikus szakszeretettel, a szövevényes erdészeti tudományok mindenkori színvonalán művelik és példás kultúrtevékenységet fejtenek ki.

Ezúttal mondok őszinte köszönetet *Ing. Ernst Renner* főerdőtanácsos és *Ing. Hubert Dschullnigg* erdőmester uraknak, kik a hintersee-i erdőgondnokság bejárása alkalmával kollégiais előzékenységgel kalauzolni és a közölt tapasztalati adatokat rendelkezésemre bocsátani szívesek voltak.

Ugyancsak őszinte köszönettel tartozom *Havas Rezső* igazgató úrnak, ki az A. & S. Knopf-cég fűrészüzemeiben vendégszeretettel fogadott és kalauzolt.

Önkormányzat és erdőrendészeti igazgatás

Az erdészeti jog és ezzel kapcsolatban az erdészeti köz-igazgatás reformjáról írt második közleményemhez fűzött észrevetelekben állásfoglalás történt a megindult vita folytatásával szemben. Magam is szívesen tettem volna pontot mondanivalóim után, de ismételt felszólalásra késztet az a példátlanul éles támadás, melyben *Rochlitz* Dezső nemcsak személyemet, hanem az ügyet, amelynek akaratlanul egyedüli szószólója lettem, a legutóbbi számban részesítette s ezzel kapcsolatban az ezt megelőző számban megjelent válasz téves beállításait is szükségesnek tartom néhány szóval helyreigazítani.

Megértést az ellenkező oldalról nem vártam ugyan, föltötte meglepett azonban, hogy *Rochlitz* Dezső ennyire elragadtatta magát. A másik toll is elég élesre vol köszörülve, ezt azonban nem is vettem rossz néven, egyrészt mert a legközvetlenebbül érdekelt fél kezében volt, de különösen azért, mert élessége ellenére legalább tárgyilagos tudott lenni.

Nyugodtan bizom reá az olvasóra annak megítélését, hogy *Rochlitz* Dezső bánásmódját kiérdemeltem-e vagy pedig nem és az ezidőszerint szerény személyem által védett

ügy érdekében, bár az adott helyzetben szubjektíve nem könnyű feladat, a magam részéről igyekezni fogok önmérsékletet tanusítani.

Válaszomat mindjárt az úgynevezett korrupcióval kezdem, amelyet a vitából mindenképen kiküszöbölni igyekeztem, miután azonban éppen az ellenkező oldalon igyekeznek ezt a kérdést a felszínen tartani, itt az ideje, hogy egyszer és mindenkorra végezzünk vele.

Valóban érthetetlen, hogy honnan meríti *Rochlitz* Dezső azt a vádként kiélezett állítását, mintha én a hatáskörátruházás szükségességének megokolásánál az úgynevezett korrupciót egyik főindokként szerepeltetném vagy kívánám szerepeltetni. *Hogy teljesen a homlokegyenest ellenkező álláspontot vallom s az önkormányzattal szemben ezt a vádat éppen indokként felhozni magam is helytelenítettem, ezt oly világosan juttattam kifejezésre, amè minden tévedést kizár.* Idézem szóról-szóra a következőket: „Félő, hogy ezzel az ügynek nem barátokat szereztünk, hanem csak ellenségeit szaporítottuk. Nem lehet mindjárt bottal kezdeni az argumentálást, amidőn az eredmény csak kölcsönös megértés mellett érhető el. Minden olyan szempontot ki kell kapcsolni, amely azokat (t. i. a megindítandó tárgyalásokat) elmérgesítené“.

Teljes joggal tiltakozhatom tehát a vádnak az ellen a része ellen, mintha a tényeknek meg nem felelő beállítá-
sokkal igyekeztem volna argumentálni.

De nézzünk egyébként is szembe a felhozott vádakkal.

Ezek szerint nagy bünt követtem el azzal, hogy elismerő szavakkal célozni mertem a lapunkban hat évvel ezelőtt megjelent arra a cikkekre, amely később egyik fejezetként egy olyan könyvbe vététt be, amelyet a Tudományos Akadémia, ez a radikálisnak és önkormányzatellenesnek éppen nem mondható testület pályadíjra tartott érdemesnek.

Megkaptam reá az élehangú választ, hogy minden olyan állítás, mely szerint az erdőrendészeti igazgatásban a politikai szempontoknak, familiáris és üzleti érdekeltségeknek a multban szerepük lett volna, egyszerűen rágalom, amit vegyen tudomásul mindenki, akit illet.

Ez a „mindenki“ szó gondolkodóba ejt. Ez a válasz úgy látszik nem is egészen nekem szólt, vagy talán fellépésem önzetlenségét kívánja kétségbevonni? Méltóztassék hát tudomásul venni, hogy nem személyek, hanem az eszme szolgálatába szegődtem, fellépésem kizárólag saját elhatározásomon alapult és senki sem áll sem mellettem, sem pedig a hátam mögött.

Akárkinek is szólt azonban a rendreutasítás, a magam részéről csak azt állapíthatom meg, hogy nem szerencsés időpontban történt, ma már idejét múlta.

Ha az említett kitételekben az önkormányzatot, sőt az államrendészeti igazgatást és a mult kiváló tisztikarát is sértő rágalom foglaltatik, azzal szembeszállani a cikk és könyv megjelenése alkalmából, vagy legalább is az új törvény tervezetének megjelenésekor az egyesületi tárgyalásakor lett volna időszerű, *mint az erdőrendészeti ügyosztály tényleges nyugalombahelyezése után pedig volt vezetője — tehát mint legelsősorban érdekelt fél — miért nem méltóztatott akkor hasonló erélyt tanúsítani?*

A kérdéses cikk írója annakidején felelős állásban volt, *Rechlitz* Dezső pedig, aki nemcsak az előadottak, de saját beállítása szerint is elsősorban volt érdekelve, éveken át mélyen hallgatott s így bárki joggal vonhatta le azt a következtetést, hogy ezek az utólag kifogásolt sorok nem légbőlkapottak.

Nem reám tartozik tehát annak a kérdésnek tisztázása, hogy szóbanforgó „visszaélések“ az erdőrendészeti igazgatásban tényleg előfordultak-e a multban, vagy pedig nem. *Ha előfordultak*, közéleti viszonyaink között annak hangoztatásához valóban erély és bátorság kell, ez volt szavaim értelme és ezt ma is fentartom, de ne tessék írásomat úgy elferdíteni, mintha a vádak *kitalálását* dicsértem volna fel.

Anélkül, hogy ezt a kérdést a vitába ismételten be akar-nám vonni, meg kell azonban állapítanom, hogy a familiáris stb. érdekeknek előtérbehelyeződése az időszakos választás rendszeréből folyó olyan adott betegsége az önkormányzati igazgatásnak, amelyet letagadni nem lehet, hiszen *önkormányzati közigazgatásunk legkiválóbbjai állanak őrt el-*

harapódzásával szemben, amely tehát mindenütt ott lappang, lefojtható, de a rendszerből eredőleg meg nem szüntethető. Nem újság tehát az önkormányzat előtt sem, tehát nem is a szóban forgó cikk kitalálása.

Ha nem is az erdőrendészettel kapcsolatban lenne róla szó, adottságában erre is veszélyes, sőt a közigazgatás egyéb ágaitól eltérőleg még veszélyesebb, mert itt az erdőgazdaság természetéből folyólag alig helyrehozható károkat idézhet elő, de azért is, mert szakkérdéseknél a közérdeket a nem szakemberek kevésbé biztosan képesek megítélni s így könnyebbé válik az önérdkek érvényesülése. Ezt élvileg egymás között nyugodtan megállapíthatjuk anélkül, hogy ki-kürtölni akarnánk, vagy éppen érvként kívánnánk felhasználni.

Viszont ha a közeli reform az egész életre szóló választást fogja bevezetni, remélhető, hogy ez a kérdés is egy-szersmindenkorra lekerül a napirendről.

Most pedig az erdészeti tisztikart érintő részéről véve a kérdést tárgyalás alá, lássuk, hogy az önérdkek tényleges érvényesülését *feltételezve* felelősségük milyen mértékben volna megállapítható?

Az eredmény: semilyen mértékben.

Az egyéni érdekek természetsszerűleg és rendszerint alattomban, a közérdek mezébe öltözötten jelentkeznek. Ugyancsak résen kell lenniök az alsóbbfokú szerveknek is, hogy a hátul mozgó erők felismerhessék s éppen a központnak áll legkevésbé módjában ezeket a helyi vonatkozásokat a távolból megítélni, azonban ha az örködésre hivatottak a valódi indító okokat felismerik is, ezekkel szemben a legtöbb esetben legjobb szándékaik ellenére sem képesek eredményt elérni, lent azért, mert az érdekeltek befolyását igen nehéz ellensúlyozni és így egyedüli orvosszer legtöbb-ször a fellebbezés marad; ha pedig az ügy a központ elé kerül, még a familiáris és üzleti érdekek is politikai érdekekkel átalakultan keresik megfelelő súlyú személyeken át az érvényesülést.

Senkisem írt rosszhiszeműségről, vagy visszaélésekről, ami pedig éppen az erdészeti tisztikar vélt megvádolása

szempontjából óriási különbség, többek között ezért is siettem első cikkem után a félreértésekre alkalmat adó kifejezés helyreigazításával, amire kevésbé lett volna szükség, ha ez a különbség nem állana fenn, ha a jó szándék és kötelességszerű magatartás eredménytelensége a rosszhiszeműséggel és a visszaéléssel egy és ugyanazon fogalom volna.

Eloszlik tehát a vádnak az a része is, amely szerint a kérdés fölvetésével tisztikarunk és a korábbi vezetőség is megsértetett.

Ezeknek előrebecsátása után rátérhetünk a tulajdonképeni tárgyunkra. *Rochlitz* Dezső szerint álláspontom elvetendő, mert töprengésekre, a gyakorlati tapasztalatokkal ellenkező feltevésekre és jogi szakkönyvekből merített elmélkedésekre és filozofálásokra van alapítva és nem is elvetendő, de elsöprendő a törvény, amely nem igaz úton jött létre és előkészítőinek bizonyára nagy okuk volt arra, hogy a belügyminisztériummal való előzetes tárgyalását elmellőzzék.

Hogy álláspontom a gyakorlati tapasztalatokkal mennyiben ellenkezik, erről a későbbiek adnak majd felvilágosítást, az pedig, *hogy a kérdés felett gondolkodni, sőt kritikát gyakorolni mertem, szerény véleményem szerint nem ócsárlást, hanem még buzdítást érdemelne.* Régen letűnt mentalitás az, amely a csalhatatlanság kényelmes álláspontján minden önállóbb megmozdulásban a tekintély sérelmét látta s igyekezett is azt még csirájában elfojtani.

A jogi tudást pedig nem szabad lebecsülni különösen annak, aki a jogászokkal szembeni érvényesülés egyik harcosának mutatkozott, mert erre irányuló minden törekvésünk illuzóriussá válik, ha nem igyekszünk elsajátítani a látókört, amelyen át jogászi szemmel nézzük a dolgokat, de ettől eltekintve, sem tudom megérteni, hogy *miképpen kifogásolhatja a jogi szakkönyveken alapuló elmélkedéseket az a Rochlitz Dezső, akinek válaszában saját maga által is idézett nagy cikke alapvető részében szintén jogi szakkönyveken alapuló elmélkedésekre van felépítve.*

Én *Rochlitz* Dezsővel ellentétben szaktársaimnak éppen azt a tanácsot adom, hogy a közgazdasági, alkotmány- és közigazgatáspolitikai munkákat minél szélesebb körben ka-

rolják fel. A társadalom és jogtudományok adják az alapot, amelyeken a gyakorlati politika felépül. Méltóztassék csak figyelmesen elolvasni a legutóbbi díszdoktoravatáson Debrecenben elhangzott beszédek. *A jogtudomány hosszú fejlődés adta elvi postulátumai nem arra valók, hogy lekiécsinylés-sel nézzünk el felettük, hanem ellenkezőleg, az eszmei irány felé kell tolni a gyakorlat szekerét* s ha a gyakorlatot az elvi követelményeknek megfelelően lehet és sikerül is szabályoznunk, a legjobb megoldást értük el.

Szerintem is szépséghibát jelentenek, hogy az új törvény előkészítése alkalmával egyrészt az érdekeltség meghallgatása mellőztetett, másrészt a hatáskörátruházás kérdése a belügyminiszterrel előzőleg nem tisztáztatott, nem elegendők azonban még arra, hogy hamis utakról és elsőpréssről beszélhessünk.

Az első hiba éppen úgy előfordult az 1917. évi törvényjavaslatnál is, pedig akkor *Rochlitz* Dezsőnek módjában állott volna befolyását arra felhasználni, hogy a kormányzat alkalmat adjon a javaslat előzetes nyilvános tárgyalására, a belügyminiszter hozzájárulásának kieszközlése pedig az igazgatásról szóló törvénynél, amely a tervezett láncnak csak egyik szeme volt, még nem volt elengedhetetlen feltételnek tekinthető, józan ésszel csak azt következtethetni, hogy a kormányzat, ha a reformot megindította, tovább folytatni is akarta s miután terveinek megvalósításához reményt méríthetett az egyesület egyhangú és lelkes állásfoglalásából, nem rajta mulott, hogy a reform megakadt. Azonban ettől eltekintve, hogy az új igazgatási törvényt nem lehetett hosszas előtárgyalások alá bocsátani, ebben az úgynevezett szánálással kapcsolatos olyan okok is közrejátszottak, amelyeknek fessegetése ma még nem időszerű.

Ezek után az általános szempontok után a részletekre rátérve, mindenekelőtt azt kell leszögezнем, hogy mindkét válasz a részletekben is jórészt csak nekem tulajdonított, de tényleg tőlem is a legtávolabb álló értelmezésekkel száll vitába.

Így ha *Rochlitz* Dezső második cikkemet gondosabban fogja elolvasni, belátja, hogy éppen tiltakoztam az ellen.

mintha a tervbevett rendszer helyességének és helytelenségének beigazolását a gyakorlattól várnám, ami a beismerésnek homlokegyenest ellenkezője.

Nem állítottam, hogy ő a maradiság embere volna, a multhoz fenntartás nélkül való visszatérést nem az egész erdőtörvényre, hanem csak a szervezetre vonatkoztattam, így ehhez fűzött egész oldalas indokolása tárgyaltan.

Czillinger János válaszára térve át, írásaimnak csak kevésbé gondos átolvasásából is bárki meggyőződhetik, hogy az erdészeti igazgatásról szóló törvényt az integritásunk megdőltenek következtében előállott helyzettel egyáltalán nem hoztam vonatkozásba s ezt a törvényt nem állítottam be a reálpolitika eredményeként, hiszen az észrevételezett részekben az erdőtörvényről általánosságban szólottam, az egész erdőtörvényre vonatkozólag vontam le azt a példakkal is alátámasztott következtetést, hogy integritásunk megdőlte az erdőtörvény revízióját szükségessé teszi.

Az új igazgatási törvény életbeléptetése által adott helyzetről világosan írtam meg, hogy nem tekinthetem véglegesnek és mielőbbi rendezését tartom kívánatosnak, ebből hogyan lehet azt a következtetést levonni, hogy ezt az adott helyzetet érvként használtam volna fel a kormányzat eljárása mellett?

Az 1917. évi erdőtörvénytervezetet már az első cikkemben klasszikus alkotásnak minősítettem. Hol állítottam tehát azt, hogy a benne felhalmozott rendkívüli értékes anyag felett közvéleményünknek egyszerűen napirendre kellene térnie? Később is mindössze arról írtam, hogy a megdőlt alapra épített részleteknek nem mindenike lesz felhasználható, ami semmiesetre sem jelentheti azt, hogy ezért az egész felretegyük.

Félreértésen alapul az a ténymegállapítás is, amely szerint az erdőrendészeti igazgatásban az önkormányzati tevékenység indító okait elvileg az önérdék védelmében állapítottam volna meg. A nekem tulajdonított állásfoglalással szemben éppen arra mutattam rá, hogy a közérdek, helyi közösségi és magánérdekek között különbséget téve, különni kell minden olyan állásfoglalást, amelyből az volna leve-

zethető, mintha az önkormányzat a magánérdekek védelmezője volna.

Arról sem írtam sehol, hogy az új igazgatási szervezet a mai formájában volna alkalmas a decentralizáció keresztülvitelére. Erre különben a későbbiekben részletesebben kitérek.

Ezektől a kisebb részletektől eltekintve az alapkérdésben: az önkormányzat és államigazgatás közötti viszonyt illetőleg is a teljes félreértést vagyok kénytelen megállapítani. Meglepetéssel olvastam azt a beállítást, mintha az önkormányzati igazgatás ellenségeként attól elvitatni kívánnám az országos érdekű ügyek intézését. Magam sem akarok ismétlésekbe bocsátkozni, eddigi cikkeimnek erre vonatkozó számos részletét tehát nem szedem össze és állítom szembe az ellenem felhozottakkal, de megnyugtathatom a kétkedőket, hogy az önkormányzatot, hibái ellenére is, (amelyek egyébként megszüntethetők) nemzetfenntartó erőnek tekintem s annak ellensége már azért sem lehetek, mert több évszázados tradíciók fűznek hozzája.

Még ezekkel az érzelmi motivumokkal sem kerülök azonban szembe akkor, amidőn egyben tudatában az erdőgazdaságban rejlő nemzetépítő erőnek is higgadt megfontolással keresem annak megoldását, hogy az önkormányzatnak az erdőrendészeti igazgatásban általam is szükségesnek elismert részesítése miképpen volna úgy megvalósítható, hogy az elvi szempontok sérelme nélkül gyakorlatilag, tehát a jó közigazgatás és az ország erdőgazdaságára való kihatása szempontjaiból is a közérdek szolgálatában a legkedvezőbb eredményeket hozza létre.

Magam is azt az elvi álláspontot foglaltam el és foglaltam el ma is, hogy az önkormányzat az államigazgatásba bevonandó. Aki ezt tagadja, valóban a teljes állami centralizáció híve, akivel teljes joggal lehet szembeállítani jogászainknak azt az egységes állásfoglalását, amely szerint az önkormányzat az állami közigazgatásban való részvétel nélkül önigazgatássá sülyesztetnék le.

Cikkeimből ennek az elvi álláspontnak ellenkezőjét kiolvasni csak tévedésből lehet. Az észrevétel tárgyává tett

részlet sem akarja ennek az alkotmányjogi elvnek helyességét elvitatni, ott az önkormányzat hatáskörét mindössze elemeire bontottam szét, rámutatva a valódi önkormányzati teendőkre, ezzel az analízissel is megvilágítva azt, hogy *az erdőrendészeti igazgatás nem olyan természetű, amely elvileg az önkormányzat hatáskörébe volna utalandó, amelyben tehát az önkormányzat nem a helyi közösségi érdekekre való tekintettel részesíttetik, hanem résztvesz benne éppen a szóbanforgó alkotmányjogi elv folyamányaként állami átruházás alapján.*

Joggal érinthetnénk tehát az önkormányzat érzékenységet olyan ügyek átvételével, amelyek valódi önkormányzati feladatot képeznek, mint az erdőrendészeti igazgatást illetően, amely az önkormányzati étellel nem áll szorosabb kapcsolatban.

Az átruházás elméletéből folyólag nem lehet akadály annak, hogy az önkormányzat átruházott hatásköre megszükkítessék, sőt az újabb jogi felfogás a tulajdonképeni önkormányzati jogosítványokat sem tekinti olyanoknak, amelyek az önkormányzatot sui generis illetnék meg, ezen az alapon pedig még ennek az önkormányzati hatáskörnek szűkítését sem lehet elvileg kizártnak tekinteni.

Itt, miután szóban forgó alkotmányjogi elvnek Rochlitz Dezső jelentőséget nem tulajdonít, közbeesőleg az ő figyelmét kívánom felhívni arra, hogy ha az erdőrendészeti igazgatást az önkormányzatra annak idején érzelmi, történeti, vagy akár milyen más okokból, avagy teljesen ok és filozofálás nélkül bízták is reá, ez a lényegen nem változtat, *a jelen, a ma szempontjából a tárgyalt alkotmányjogi vonatkozásokat figyelmen kívül hagyni nem lehet, ezért kellett és kell a kérdést elvileg mindenekelőtt erre való tekintettel bonckés alá venni.*

Lássuk most a kérdés gyakorlati vonatkozásait. Még azoknál a közszolgálati ágazatoknál is, ahol a közérdek a helyi érdekekkel keverten jelentkezik, a végrehajtóhatalom gyakorlásával kapcsolatos konkrét ügyintézés igen sok esetben megvan osztva az állami és önkormányzati hatóságok között. Ezek az esetek miért nem tekintetnek az önkormány-

zat égbekiáltó sérelmének? Ha az önkormányzati elv túlhajtásával az erdőrendészeti igazgatást is, amelynél ki lehet mutatni, hogy országos érdekek és nem helyi közösségi érdekek istápolásáról van szó, kizárólag az önkormányzat hatáskörébe tartozónak minősítjük, a fentemlített esetekben, amelyeknél még a helyi érdekekre is figyelemmel kell lenni, még jogosabban lehetne megkívánni, hogy az intézkedés joga az állami hatóságoktól elvonva egészben az önkormányzatra ruháztassék át.

Amint tehát a gyakorlat is mutatja, az önkormányzati elv sem csúcsosodhatik ki abban, hogy a végrehajtó hatalom egészben az önkormányzat kezébe legyen letéve, hiszen akkor az alsóbb tagozatokban állami igazgatásra egyáltalán nem volna szükség.

Ha az erdőrendészeti hatáskör átruházása mellett az államigazgatási és önkormányzati hatóságok közötti kapcsolat módosítását javasoljuk, nem sértjük a többször említett alkotmányjogi elvet, tehát nem sérthetjük az önkormányzatot sem. Sérelemről csak akkor lehetne szó, ha az önkormányzatot egészben mellőzni akarnánk. *Az államigazgatás és önkormányzat közötti észszerű munkamegosztásnál azonban egyebet nem javasoltam, amilyennel éppen így találkozhatni más közigazgatási ágazatoknál is. Vajjon ez olyan rettenetes támadás-e, amely az önkormányzatot arra fogja késztetni, hogy félreverde a harangokat, az államerdészet ellen csatasorba állítson mindenkit a kormányelnöktől lefelé?*

Néhány szót ezek után az érdekeltségekről, a tanácsokról, végül a hatásköréről és ezzel kapcsolatban a decentralizációról.

Az érdekeltségekkel szemben kifejtett aggodalmaimmal szemben egyik válasz sem nyugtatott meg. *A nagyobb erdőgazdaságokat az érdekek közössége kétségtelenül szoros egységgé kíváncsolja össze s így az érdekeltség estenkénti elmellőzésétől eredményt nem remélek. Ha a gyakorlat helyenként ennek ellenkezőjét igazolná is, még ebben az esetben sem lehet az olyan intézményt ideálisnak feltüntetni, amely az összeférhetetlenségi esetek bekövetkezésének melegágya.*

Az összeférhetetlenségnek jellemző példáit szemlélhetjük különösen a városi törvényhatóságoknál, amelyek egymelyikénél még az is előfordul, hogy albizottsági tagként a kezelő erdőtiszt választatik be.

Viszont erőltetett a túloldalról felhozott aggodalom, amely ezt az esetet a kincstári erdőknél véli előfordulhatónak. A tanácsrendszer mellett sem történhetnék meg, hogy a kezelő erdőtiszt a hatóság szerepét játszhatná önmagával szemben, miután a tanács nem a kezelő erdőtisztokból, hanem az erdőfelügyelők közül áll s még az sem jelentene különösebb veszedelmet, ha az összeférhetetlenséget ezekkel szemben is meg lehetne állapítani, a kincstári erdők rendészeti igazgatását ugyanis az üzemtervekkel kapcsolatos egy-két ügy teszi ki, amelyek döntőleg eddig is központilag intéztettek el s végeredményben az állam mint legfőbb hatóság mindenképen szembe kerül az állammal, mint erdőtulajdonossal.

Reátérve most a tanácsi intézményre, egyáltalán nem oszthatom *Czillinger* Jánosnak azt az álláspontját, amely a tanácsi intézmény hátrányait kizárólag az állami hatóságok tanácsaiban véli feltalálni s ezzel szemben, hogy az érvek visszafordíthatóságának elejét vegye, a közigazgatási bizottságtól és annak gazdasági albizottságától kollegiális, tanácsi mivoltukat elvitatni igyekszik.

Hogy megint jogi szakkönyvekből merítsek, ahol a döntés nem egy kézbe van letéve, ahol nem egy személynek: a hatóság főnökének akarata döntő, hanem a hatóság tagjai a döntésre a többségi elv alkalmazásával egyformán befolyást gyakorolnak, ott a hatóság is kollegiális, tehát tanácsrendszerű, ebben a tekintetben az állami és önkormányzati szervek között különbséget tenni nem lehet s így az önkormányzat említett szervei is tanácsok s a tanácsi intézmény ellen felhozható érvek is éppen úgy vonatkoztathatók az olyan önkormányzati, mint bármilyen más olyan állami szervekre, amelyek kollegiális alapon vannak megszervezve.

Tehát még abban az esetben is, ha az erdőigazgatósági tanácsok ellen felhozott aggodalmak helytállóak volnának, a korábbinál rosszabb helyzet nem állana elő, de ezek az aggodalmak is túlzottak, a nehézkesség egyes ügyek elnöki inté-

zésével, valamint a határozatképesség megfelelő szabályozásával itt is eliminálható, ami pedig a felelősségre való hivatkozást illeti, kétségtelen, hogy ez a felelősség megoszlik, azonban esetünkben nem jogi felelősséggel állunk szemben, azoknál az ügyeknél, amelyek az erdőigazgatósági tanács hatáskörébe volnának átutalandók, amint kimutattam *az erkölcsi felelősség lép előtérbe, amelynek több személyre való reáhárítása az elérni kívánt eredmények szempontjából csak előnyös lehet.*

Itt ismét bekapcsolódok Rochlitz Dezső fejtegetéseibe is, aki szerint egyforma képzettségű és egyforma gyakorlattal rendelkező szakemberek között tanácskozásonak nincsen helye.

A tudás, a látókör, sőt a tapasztalat is egyforma képzettségű és egyforma szolgálati idővel rendelkező embereknel sem egy és ugyanaz, eltekintve attól, hogy mindnyájan gyarló emberek vagyunk, kitéve az egyoldalúságnak, a munkahalmaz közepette az ötletszerűségnek, ezek mellett a tévedéseknek és ingadozásoknak is, szükség van tehát az erkölcsi felelősség megosztására, hogy az adott esetben a közérdek kívánalmait valamelyik tanácsstag, például az ügy előadója kellően felismerni nem volna képes, meg legyen a lehetősége, hogy az erkölcsi felelősség a többi tagok által érvényesülhessen.

Igen lényeges követelmény ez, amit komikus és hasonló jelzők alkalmazásával megdönteni nem lehet, az erdőrendészeti közigazgatásban országos érdekek vannak érintve, ahol a kisiklásnak levét az ország issza meg. Saját lekicsinyelt tapasztalataim alapján is példákkal tudnám álláspontom helyességét megvilágítani.

Emellett speciális szakkérdésekben sem a laikus s éppen így az érdekeltségnek befolyása alatt álló bizottsági tag sem képes a közérdeket, az erkölcsi felelősséget úgy felismerni és értékelni, mint a bizottságnak érdektelen s emellett szakértő tagjai, semmi szükség sincsen tehát az ügynek különböző oldalakról való megvilágítására.

Mindezekről eltekintve ez a rendszer a külföldön is

bevált, ha értelme nem volna, talán mégsem tarthatta volna fenn magát.

Ha pedig a szaktanácskozásokon a hivatalfőnök más véleményét csupán a dekorum fenntartásáért háttérbeszórítani igyekszik, ám tegye, erős a meggyőződése azonban, hogy a tanácsi rendszerben az egyedhivatali rendszernek, jobbanmondva a túlhajtott centralizációnak ma még tényleg fellelhető ez a torzhajtása csakhamar megszűnik. Különben ez is a sokat emlegetett kiválasztás kérdéséhez tartozik. Nem kell olyanokra bízni a vezetést, akik állásukat csupán dekorumnak tekintik, alárendeltjeikben nem munkatársakat látnak és hiuságból nem akarják tudomásulvenni és a köz érdekében nem használják fel a másokban rejlő értékeket.

A tanácsokkal kapcsolatban még csak azt kívánom felemlíteni, hogy amidőn kartársaimnak a községi képviselőtestület tagjaival összetévesztéséről irtam, ezt világosan a hangosság érvényesülésével: a demagógiával hoztam vonatkozásba és joggal keltem ki az ellen, hogy testületünk tagjai ilyen lekicsinylésben részesíttessenek. Rochlitz Dezső válasza, hogy tiltakozásom elől kitérhessen, a szabad véleménynyilvánítás akadályát most már csak a hivatalfőnöki nyomásban látja. Ha ez a szakunkat sértő korábbi álláspontjának feladását akarja jelenteni, szívesen veszem tudomásul.

Ami végül a hatáskört és az ezzel kapcsolatos kérdéseket illeti, ha az igazsághoz hűek akarunk lenni, mindennekelőtt azt állapíthatjuk meg, hogy az erdőrendészeti igazgatásban jóformán alig találunk valódi, tehát ügydöntő olyan hatáskört, amit az önkormányzattól elvonhatnánk.

Úgy a törvény, mint a végrehajtásnál a kormányzat gondosan ügyelt arra, hogy az erdőrendészeti igazgatásban az önkormányzat csak mellékes szerepet tölthessen be, a hatáskör szabályozására vonatkozó rendelkezések, a maga meztelenségében tárják fel az önkormányzathoz sem méltó ezt a helyzetet. Ne beszéljünk tehát évszázados intézkedési jogkörről, vagy azt hisszük, hogy az önkormányzat álszeméremből a valóságot letagadja?

Amidőn az ország megcsonkítása után a megmaradt erdők fokozottabb védelmére való tekintettel még a korábbi jelentéktelen hatáskör is megszükkítettett, az önkormányzat kezében mindössze olyan hatáskör maradt, amelyből a szakértelmet kívánó ügyek jórésze az igazgatásról szóló törvény további fenntartása esetén teljes megnyugvással lesz a legalsóbb fórumokra (az erdőhivatalokra) bízható.

A hatáskörátruházásra irányuló óhajok különben is igen régi keletűek, ezek is mutatják, hogy a helyzet sohasem volt ideálisnak tekinthető. Maga a kívánság, hogy szakemberek vegyék át az intézkedést, már húsz év előtt felmerült. Több évtizedes és annakidején igen nyomatékosan volt hangoztatva az a kívánság is, amely az adminisztráció egyszerűsítése érdekében a kezelő erdőgondnokságokat az állami kezelésbe vett erdőknél engedélyező hatáskörrel akarta felruházni. Az 1917. évi reformjavaslat megjelenése alkalmából igen súlyos helyről ajánlatott, az erdőfelügyelőségek erdőrendészeti hatáskörrel való felruházása. Ezek az esetek ugyancsak az évszázados intézkedési jogot veszélyeztették, mégsem jutott senkinek eszébe ezekben az önkormányzati jogosítványok megrövidítését látni.

De tovább megyek. A magánerdők fahasználatát szabályozó kivételes kormányrendeletkezés *Roehlitz* Dezső műhelyéből került ki, annak szerkesztésénél vezetőszeretet kellett betöltenie. *Ezeket a tiszta erdőrendészeti teendőket miért bízták az államerdészeti szervekre, amidőn ott voltak a régi erdőrendészeti hatóságok?* Ezeknek az ügyeknek intézése fontosság szempontjából nem maradt mögötte akármelyik másféle olyan ügynek, amely az önkormányzat hatáskörébe tartozik és a kormányrendelet megjelenése óta még sem hangzott el egyetlen olyan vélemény, amely ebben az önkormányzat sérelmét panaszolta volna. Az önkormányzat és államigazgatás közötti munkamegosztást tehát a valóságban is keresztülvitték, nekünk azonban még beszélni sem szabad róla. Kétféle mérték és kétféle igazság!

Teljességgel tagadom azt is, hogy a decentralizáció kér-

dése az önkormányzat keretében megoldható volna. Erre nézve már a múltban is történt kísérletezés, de eredménytelenül. *A kísérletezés maga arra mutat, hogy a helyzetet már a múltban is tarthatatlannak tekintették*, olyan hatáskörmegosztást azonban, ami a központnak lényeges könnyebbítést jelentett volna, nem lehetett keresztülvinni.

Vajudtak a hegyek és megszületett az egér. Az önkormányzat nagyobb dicsőségére megengedettett, hogy a kérelmeket elutasítsa, azonban, hogy a lényegesebb szakkérdésekben engedélyezési jogot gyakoroljon, ez már nem s a központ tevékenységét a konkrét ügyek óriási halmaza továbbra is éppen úgy megbénította, mint azelőtt. Ne is szóljunk még egyszer arról, hogy az ország megcsonkításával ezt az árnyékhatáskört is szükségszerűen megszorítani kellett.

A decentralizációra azonban az erdőigazgatóságok mai szervezetét sem tartom alkalmasnak, de korábban sem tartottam alkalmasnak. A mai erdőigazgatóságokról magam mutattam ki, hogy hatáskör nélkül léptettetvén életbe, az adott helyzetből folyólag szükségszerűen bürokratikus intézmények s hogyan is javasolhattam volna a hatáskört ott kiszélesíteni, ahol ez a kiszélesítendő hatáskör ezidőszerint nem is található fel. Ezt Czillinger Jánosnak vagyok bátor figyelmébe ajánlani, aki erre vonatkozó soraimat úgy látszik félreértette s nyitott ajtón kopogtatott, amidőn saját álláspontommal is megegyezően állapítja meg, hogy az erdőigazgatóságok mai szervezetükben a decentralizáció szempontjából nem jelentenek előrehaladást.

Viszont a decentralizáció keresztülvitelére, amint tanulmányomban részletesen kifejtettem, az erdőrendészeti hatáskörrel felruházandó és kollegiális alapon szervezendő erdőigazgatóságok kiválóan alkalmasak lesznek.

A kérdés részleteinek megtárgyalása nem ide és nem is ránk tartozik. Anélkül, hogy ebben a tekintetben magamat is lekötni akarnám, a jelenlegi helyzettel szemben példaképen mégis reámutatok a megoldás egyik módjára.

Az erdőhivatalok hatáskörébe volna utalható az állami kezelésbe vett erdőkkel kapcsolatban azoknak a kisebb je-

lentőségű szakügyeknek jórésze, amelyekben a gazdasági albizottságok ezidőszertint elsőfokon határoznak.

Az állami kezelésbe vett erdők egyéb szakügyeit, valamint minden más erdők ügyeit elsőfokon az erdőigazgatóság, mint kollegiális hatóság látná el olyan széles hatáskörrel, hogy a központnál az elsőfokú ügyintézés csak a legkivételesebb esetekre korlátoztatnék.

Ügydöntő hatáskörrel volna ellátva a közigazgatási bizottság az állami kezeléssel kapcsolatos adminisztratív és az erdőőri szervezetre vonatkozó ügyeknél, az önkormányzat egyéb szervei bevonatnának a tárgyalásokba a védérdők és kopárfásítások ügyeinél, amelyektől helyi vonatkozásuk nem vitatható el, sőt ezek között a vármegyei erdőőri szervezetek ügyei egészben helyi közösségi érdekek. A közigazgatási bizottság emellett az időszaki referádák alapján éppen úgy, amint a közigazgatás egyéb ágainál is, figyelemmel kísérné az alsófokú erdőrendészeti hatóságok működését és megtenné a szükségesnek talált intézkedéseket.

Végül a gazdasági albizottság végezné az erdőbirtokosságokkal kapcsolatos ügyeket és per analogiam a legelőbirtokosságok ügyeit s így a fennálló egyéb törvényes rendelkezések sérelme nélkül speciális közigazgatási szerve maradna ezeknek a földközösségeknek.

Bármilyen is legyen azonban a részletekben való megoldás, a hatáskör széttagoltságában veszedelmet nem látok, mert az ügyintézésnél az egész vonalon az erdőfelügyelőnek mint spiritus rectornak befolyása érvényesül, aki az új rendszerben is az adminisztráció középpontjában állván, éppen úgy a kezébe fognak összefutni kerületéből az összes szálak, mint ahogyan a régi rendszerben is történt, mert az a bizonyos „egy kéz“ eddig sem a vármegye volt, az önkormányzat erdőszeti adminisztrációja jórészt csak mechanikai művelet, amelynek tartalmát az erdőfelügyelő ad, aki nélkül bizony az egész gépezet megállana.

A központnak konkrét ügyintézással kapcsolatos hatáskörét pedig a lehető legnagyobb mértékben az alsóbb szervekre kell átruházni. Még a pénzügyi követelmények-

től eltekintve is teljesen tarthatatlan, hogy tulajdonképeni feladatainak végzését apró-cseprő ügyek intézése akadályozhassa, vagy nehezíthesse meg. Hogy a hatáskörleadás az ország erdőgazdaságára való kihatása szempontjából nem veszélyes, erről már irtam, de annak sem volna értelme, hogy az esetlegesség, a kivételesen előforduló kilengések kedvéért tartatnék fenn az egész nyomasztó centralizáció, amely kilengések a tanácsrendszer mellett egyébként is — mondhatni — ki lesznek zárva.

Erkölcsei felelősségét átérző, önálló gondolkodású tisztviselőt a decentralizáció és hatáskör nevel. Bármennyire is naivnak tart *Rochlitz* Dezső, mégis állítom, hogy a hatáskör megadja a régen várt tekintélyt is, mert másképen áll szóba majd az erdőtiszttel az az előkelő erdőbirtokos is, akinek kérnivalója lesz s a törvényhatóságoknál is más lesz az erdőfelügyelő tekintélye, ha a többi vezető állami tisztviselőkkel egysorba emeltetik, mint akár ma is, amidőn legfeljebb egyéni kvalitásaival ellensúlyozhatja lehetetlen helyzetét s ha csak kevésbé nem tud alkalmazkodni, helyzete egyenesen tarthatatlanná válik.

De nem féltem az erdőszet tekintélyének csökkenését abból a szempontból, amely tekintetben *Rochlitz* Dezsőnek aggodalmai vannak, nevezetesen a kiadott intézkedések végrehajthatósága tekintetében sem. A törvény iránti tisztelet, *azoknál, akik az erdőtörvények által érdekelve vannak,* igenis biztos alapokon áll, második cikkemben pedig kifejtettem, hogy a közigazgatási bizottság teljes biztosítékot nyújt arra, hogy az esetlegesen mégis előforduló kivételek alkalmával az erdőrendészeti szakhatóság akaratának érvényt lehessen szerezni.

A hatáskörrel kapcsolatban még a büntetőhatáskörrel kívánok pár szóval megemlékezni. *Erdőrendészeti bíráskodásunk, mint a mult itt felejtett emléke, páratlanul áll az egész világon* s hogy eddig a gúny fegyvereinek nem volt kitéve, valószínűleg annak tulajdonítható, hogy a tudományos körök nem is tudnak róla.

Nem szabad lekicsinyelni a büntetőjog elvi követelményeit sem, hiszen azok is százados fejlődés eredményei, ami

elől kitérni, vagy azokat visszafejleszteni nekünk nem lehet, ezek előtt előbb vagy utóbb meg kell hajolnunk és sokkal jobb, ha mi, akik tisztában vagyunk szakunk speciális követelményeivel, keressük azt a megoldást, amely a büntetőjogi elveknek is megfelel és bennünket is kielégíthet.

Az aggodalom pedig, hogy akár a büntetőperrend, akár pedig a rendőri büntetőszabályzat nem nyújtana elég biztosítékot arra, hogy általuk az erdőrendészeti bíráskodással elérni kívánt célok megvalósíttassanak, csupán feltevéseken alapszik, amennyire én ezeket az eljárási szabályokat ismerem, szó sem lehet arról, hogy az erdőrendészeti bíráskodással kapcsolatban messzebbmenő megváltoztatásukra szükség volna.

Ha a szóban forgó erdei deliktumok a fennálló büntetőrendszerbe annyira beilleszthetetlenek, tisztelettel kérdem, hogy a már említett kivételes kormányrendelet szerzői s ezek között Rochlitz Dezső is miért bízták a kormányrendelettel kapcsolatos kihágási esetek elbírálását az állami és önkormányzati rendőri büntetőbíróságokra a közigazgatási bizottságok gazdasági albizottságai helyett?

A kir. bíróságok mellett különben sem kötöttem le magamat, *) ami pedig az erdőtörvény idevonatkozó rendelkezéseinek indokait illeti, azt hiszem, közel állok az igazsághoz azzal a feltevessel, hogy a valódi ok nem az ügyvédi beavatkozástól, vagy a büntetőperrendtől való idegenkedés volt, hanem a túlságba menő tapintat az erdők magas társadalmi állású tulajdonosaival szemben, ami még a deliktum elnevezésében is megnyilvánult.

Az előadottak összefoglalásául arra felelek meg, hogy miért kívánom a régi szervezet megszüntetését, bár munkásságának eredményeivel meg vagyok elégedve.

Az eredmény jósága nem kizárólag a szervezettől, hanem emellett más körülményektől, így legalább ugyanolyan mértékben a tagjait alkotó emberektől is függ. A rossz törvény végrehajtása is adhat kielégítő eredményeket és megfordítva

*) Ezt a következtetést R. D. valószínűleg a cikkembe besúszott sajtóhibából vonta le, nevezetesen a 451. oldal 16. sorában „államrendészeti” szó helyett „államrendészeti” szó szedetett.

a végrehajtásnál a jó törvény is elrontható. Emellett az adott helyzet határt szab a tevékenységnek is s ha elismerőszavaink azt jelentették volna is, hogy a régi szervezet elérte mindazt, ami az adott körülmények között elérhető volt, ez még nem zárja ki, hogy jobb szervezet beállításával ne volna szabad még külön eredmény után törekednünk.

A régi szervezet, ha más körülményektől támogatva be is vált a multban, kérdés, hogyan fog beválni a jövőben. A jövő eredményeit olyan szervezettel kell megalapoznunk, amely már magában is biztosítékául szolgáljon ennek a jobb jövőnek, mert az új idők a feladatokat megsokszorozzák, katasztrofális helyzetünk erkölcsi felelősségünket megnövelte.

Emellett a régi szervezet által a jobb jövőt biztosítottak annál kevésbé láthatom, mert végtére is nyitott szemmel kell nézni a dolgokat s anélkül, hogy akár az eszmét lekicsinyelni, akár az érdekelteket megbántani akarnám, őszintén kell kijelentenem, hogy szélesebb néprétegeknek a törvényhatóságokba való előrelátható bevonulása az erdőrendészeti igazgatás szempontjából aggodalommal tölt el.

Azonban mindezekről eltekintve, de eltekintve attól az egyébként jogos törekvéstől is, amely a jogászai vezetéssel szemben a szakembereknek a közigazgatásban megfelelő pozíciót kíván biztosítani, tehát mindezekről eltekintve, cikkemből is megállapíthatóan:

megszüntetendőnek tartom a régi rendszert, amelyről eddig még meg nem cáfoltan és meg nem cáfolhatóan mutattam ki, hogy a sokszor említett alkotmányjogi elvet csak papiroson vállalhatja meg s emellett a szakszempontok érvényesülését sem képes kellően biztosítani, amelynek működésében az észszerű munkamegosztást nem tudom feltalálni, amelyet nem tartok alkalmasnak az államigazgatás és önkormányzat közötti összhang ápolására és a decentralizáció keresztülvitelére.

Az erdőigazgatóságokban tehát a tárgyalt föltételek mellett erdőgazdaságunk és erdészeti közigazgatásunk jobb jövőjének zálogait látom.

Nem tudom elképzelni, hogy az új törvényes rendelkezések által adott lehetőségek kihasználásával az erdőigaz-

gatóságoknak erdőrendészeti hatáskörrel való felruházásához tárgyilagossággal ne lehetné azok hozzájárulását is megszerezni, akik az önkormányzati érdekek védelmére hivatva vannak. Senki sem akar olyan érvekkel előállni, amelyek az államerdészeti igazgatással szemben az elhidegülés és bizalmatlanság fölkeltésére volnának alkalmasak s eddig még nem látok olyan akadályokat, amelyeket kellő tapintattal áthidalni ne lehetne.

Nem „elismertem“, hanem én hívtam fel a figyelmet arra, hogy a kérdést a törvényhatóságokkal egyetértésben kell megoldanunk. *Rochlitz* Dezső szintén ezen az állásponton ajánlja a kérdésnek az illetékes körökkel való mielőbbi tisztázását. Hozzáteszem ehhez, hogy a tizenkettedik órában vagyunk, a közigazgatás reformja az új törvényhozás munkaprogramjának egyik első helyén áll, tehát itt az alkalom a cselekvésre!

Dr. Ajtai Sándor

*

Addig is, míg módunkban lesz válaszolni dr. *Ajtai* kartársam cikkének hozzám címzett részleteire, — máris elnézését kérem t. olvasóközönségünknek a kérdéses vitának szerföltötti elhúzódtásáért.

De annál is inkább kénytelen vagyok az ilyen terjedelmes viszonzválasznak is helyet adni, mert szerkesztői mivoltom mellett az ügynek egyik harcosa is vagyok, s így multhatlanul erre kötelez igazságérzetem.

Azonban, mint e lapok szerkesztőjének, őszintén fájjalnom kell a harcomodornak a tárgyilagosságtól való elhajlásra mutató jelenségét.

Harcban állunk, az igaz, de nem ellenségek, hanem lovagiasan küzdő ellenfelek vagyunk, akiknek többek között *elemi kötelességünk az idősebb, tapasztaltabb*, érdemekben megőszült kartársainkkal szemben több tiszteletet és önmérsékletet tanúsítani, még abban az esetben is, ha részükről szigorúbb megítélésben részesültünk is.

Elvégre legyünk tisztában azzal, hogy ha ítéletet mondunk valamely ügyben, *rászolgáltunk arra, hogy meg is ítéljünk.*

Még jobban sajnálom, hogy az *Ajtai* kartársam részéről

több mint — *fölényesen* — odavetett kérdések a másik oldalról esetleg olyan választ igényelnek, amelyeknek közreadását eddig — ha szabad így kifejezni magamat — *ugyancsak erről az oldalról* közérdekből kerültük.

A másik megjegyzésem általánosságban az, hogy — amint ez t. *Ajtai* tagtársam cikkéből is megállapítható — a vita *mellékvágányra* terelődött.

Nem az önkormányzat hatáskörének megbontása vagy meg nem bontása a főkérdés, bár most már kénytelenítve leszünk erre is megadni a választ.

A vita lényege a következő:

Az erdészeti igazgatásról szóló koraszülött törvény erőszakkal végrehajtása következtében az erdészeti közigazgatás mai helyzete tarthatatlan.

Vagy előre, a megkezdett új úton, vagy visszafelé, a rég kitaposott mesgyn, de valamilyen irányban haladni kell.

Mi azt állítjuk, hogy helyesebb a régi útra visszatérni, a régi törvényt a *természetes fejlődés útján újjáalkotni*, *Ajtai* a megkezdett járatlan utat kívánja folytatni.

Mi azt tételeztük fel a vármegyei stb. törvényhatóságokról, sőt a belügyminiszterről is, hogy természetsszerűleg útjában kell állniok a megkezdett úton való továbbhaladásnak, s az a véleményünk, hogy *a vármegyei közigazgatás keretében is lehetséges a szakszempontok teljesebb mértékű érvényesítése*, e mellett nem megvetendő előnynek ismerjük az ősi vármegye tekintélyének segítségül hívását, a meglevő tekintélyének megtartását. *Ajtai* ezzel ellentétben a teljes állami közigazgatás híve.

Az önkormányzat vitájának kidomborítása abba a ferde világításba állíthatná önzetlen törekvésünket, mintha a szakszempontok érvényesülése ellen igyekeznénk érveinket csatasorba állítani.

Ezért kell tiltakoznom az egész vitának mellékvágányra való terelése ellen.

De végül meddő az ilyen vita, mert *a kormány mai politikai hatalmával mindent keresztül vihet, amit akar.*

Mi, akik a hatalom birtokán kívül erkölcsi fegyverekkel küzdünk egy eszmei célért, semmiesetre se tartozhatunk az elnyomók, hanem inkább az elnyomottak közé.

Még csak egyet. *Ajtai* kartársam az én tollamat is megtisztelte az „*éles*” jelzővel. Megfigyelését kiegészíteni kívánom azzal, hogy őszintén sajnálnám, ha tollammal akaratlanul *bárkit* is megsértenék, viszont nem győzöm *elégge élesre köszörülni* tollamat akkor, amikor *rendszerbeli hibák és fonákságok ostorozásáról, megszüntetéséről van szó.* Czillinger János.